

Kitap İncelemesi

MADDE BAĞIMLILIĞI

Tüm boyutlarıyla Bağımlılık ve Bağımlılık Yapan Maddeler

Prof. Dr. Tayfun Uzbay

İstanbul Tıp Yayınevi, 436 sayfa

2015

Kitap bağımlılık ve bağımlılık yapan maddelerin kısa tarihçesini içeren bir önsöz ile başlıyor. Bu bölümde konuya yaklaşımın devirden devire toplumsal yönüne de değinerek nasıl değişime uğradığını, şimdi nasıl yaklaşıldığını özetliyor. Dr. Uzbay kitabı yazmaya nasıl fırsat bulduğunu da ince bir ironi ile bitiriyor. Kitabı cezaevinde iken yazmış. Dr. Uzbay ülkemizin yakın zamanda karşı karşıya kaldığı terör örgütü eylemleri ve iftiralar nedeni ile cezaevine gönderildiğini, cezaevinde iken de boş zaman bula-bildiği boş zamanlarında bu kitabı yazdığını belirtmektedir.

Kitap beş anabölümden oluşmakta. Birinci bölümde bağımlılık ile ilgili temel kavramlar ele alınarak tanımlamalar verilmekte, bağımlılıkta oluşan ikincil hastalıklara değinilmekte, risk etkenleri anlatılmakta, aşama aşama nasıl bağımlı olduğumuz veya son aşamaya nasıl geldiğimiz anlatılmakta, bu bölümün sonunda da bağımlılığın nöroanatomi, nörokimyasal ve nörobiyolojik nedenleri verilmektedir.

Yine bu bölümde temel kavramlardan tolerans ve yoksunluk sendromuna özel önem verilerek tanımlanmıştır. Madde bağımlılığı için görece yeni olan duyarlılaşma gelişimi kavramı da burada ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Bu ciddi beyin hastalığına nasıl yaklaşmamız gerekli? Hastalık modeli, fiziksel bağımlılık modeli, psikolojik bağımlılık modeli, pozitif pekiştirme modeli, nöroplastisite modelleri yine bu bölümde karşılaştırılarak ve eleştirilerek incelenmiştir.

İkinci anabölümde bağımlılık yapan maddeler tek tek ele alınarak incelenmiştir. İlk madde doğal olarak alkol. Burada başlangıçta; eski çağlara kadar gidilerek insanlığın alkolle tanışmasına, alkol metabolizması için geçirilen evrime değinilmekte. Ardından alkolün farmakokinetiği, farmakolojik etkileri, tolerans gelişimi, alkolün nörolojik etkileri, etkileşmeleri, zehirlenme tablosu, bağımlılığı ve tedavisi anlatılmakta. Bu bölümde çağdaş tedaviler ayrıntılı olarak verilmiş olması anmaya değer.

Yine bu bölümde opiyatlar ve opiyat bağımlılığı, tütün ve tütün bağımlılığı, sedatif ve hipnotikler ve bağımlılığı, esrar ve bağımlılığı, psikomotor stimülanlar ve bağımlılığı, halusinojenler ve bağımlılığı, kafein, metilksantinler ve bağımlılıkları, uçucu solventler ve bağımlılıkları da benzer yaklaşımla ele alınmıştır.

Üçüncü anabölümde madde bağımlılığı ile ilgili araştırmalarda kullanılan hayvan modelleri ele alınmıştır. Burada önce maddelerin ayırt ettirici özelliklerinin değerlendirilmesi, pozitif pekiştirme, motor aktivite üzerindeki etkileri, uyarıcılara karşı duyarlılaşma gelişmesi ve yoksunluk sendromunun değer-

lendirilmesinde kullanılan modeller ayrı ayrı ele alınarak incelenmiş.

Dördüncü bölümde ülkemizdeki bu konudaki temel sorunlara değinilmekte. Konunun sürekli ve doğru biçimde ele alınmaması, medyada bilimsel bilgiye dayalı haber verme tekniğinin olmaması, medyanın tutumunun bağımlılığın teşvik etmesi, ilaç firmalarının tanıtımlarının bağımlılığı teşvik edici olabilmesi, kurumlar arası ortak çalışma eksikliği, yeterli eğitim verilememesi, bağımlılık ile ilgili yanlış değerlendirmeler, analitik düşünme eksikliği, bilimsel araştırmaların kısıtlılığı gibi nedenlerin olası sonuçları tartışılmakta, konuya eleştirel bir gözle bakarak ülkemizin bu açıdan yüksek çözünürlüklü bir fotoğrafı sunulmaktadır.

Son bölümde bazıları sınıflandırma sistemlerine girmiş, bazıları henüz girmemiş madde dışı bağımlıklar ele alınmakta. Yeme, alışveriş, kumar, seks bağımlılığına değinilerek bağımlılık türleri ile karşılaştırılmaktadır.

Kitabı okumanızı öneririm.

Prof. Dr. Nevzat Yüksel

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Öğretim Üyesi